

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-652/20 - 1

Kohtuasi C-652/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

2. detsember 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

28. september 2020

Hagejad:

HW

ZF

MZ

Kostja:

Allianz Elementar Versicherungs-AG

[...] TRIBUNALUL BUCUREȘTI (Bukaresti esimese astme kohus)

KUUES TSIVIILKODA

[...] KOHTUMÄÄRUS

28. septembri 2020. aasta kohtuistung [...] [kohtukoosseis]

On algatatud tsiviilasi, milles hagejad on **HW**, **MZ** ja **ZF** [...] ning kostja on **Allianz Elementar Versicherungs-AG** oma esinduse **S.C. Allianz-Țiriac Asigurări SA** kaudu ning mille ese on (mittevaralise) kahju hüvitamise nõue.

[...] [riigisisene menetlus] [...] KOHUS

on võtnud seisukoha järgmistes küsimustes.

I. Määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punkti b tõlgendamist käsitleva eelotsuse küsimuse esitamine Euroopa Liidu Kohtule

I. i. Faktilised asjaolud

- 1 Kadunu SZ kaotas 22. detsembril 2017, kui juhtis Austrias registreeritud sõidukit registreerimisnumbriga W-67200G, liiga suure kiiruse ja alkohoolsete jookide tarbimise tõttu selle sõiduki üle kontrolli ning põrkas tugevasti vastu elektriposti. Vastutus õnnetuse eest lasub vähemalt osaliselt SZ-l. Õnnetuse tagajärjel suri ka EY, kes oli reisija juhi kõrvalistmel. [lk 2]
- 2 Sõiduk registreerimisnumbriga W-67200G oli kindlustatud Austrias kostja Allianz Elementar Versicherungs-AG juures vastavalt kindlustuspoliisile, [...] mis oli õnnetuse kuupäeval kehtiv.
- 3 Selle õnnetuse tulemusena esitasid hagejad käesolevas kohtuasjas (kadunu EY ema, tema emapoolne vanaisa ja emapoolne vanaema) 17. veebruaril 2020 hagi kostja Allianz Elementar Versicherungs-AG vastu selle Rumeenia esinduse (st S.C. Allianz Țiriac Asigurări SA asukohaga Bukarestis) kaudu, et saavutada mittevaralise kahju hüvitamine summas 1 000 000 Rumeenia leud (RON) igähele (veidi üle 250 000 euro). Nad viitavad oma väga suurtele psühholoogilistele kannatustele EY surma tõttu ning väidavad, et kolmandatele isikutele põhjustatud kahju peab hüvitama registreerimisnumbrit W-67200G kandva sõiduki kindlustusandja. Hagejad otsustasid pöörduda eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole, kelle tööpiirkonnas asub kostja Rumeenia esinduse asukoht, mitte selle [kohtu] poole, kelle tööpiirkonnas on nende enda elukoht (hagejate elukohad on vastavalt Braşovi ja Mehedinţi maakondades, samas kui nimetatud esindaja büroo asub Olti maakonnas).

I. ii) Kohtualluvuse küsimus

- 4 Et artikli 131 lõige 1¹ ja artikli 1071 lõige 1² Rumeenia tsiviilseadustikus (Codul de procedură civilă)³ [...] kohustavad kohut kontrollima omal algatusel üldist,

¹ **Artikkel 131. Kohtualluvuse kontrollimine.** Lõige 1: „Esimese astme kohtu esimesel kohtuistungil, kuhu pooled on nõuetekohaselt kutsutud ja kus nad võivad esitada nõudeid, on kohus kohustatud kontrollima ja tegema omal algatusel kindlaks, kas asi allub kohtule, kelle poole on pöördutud, üldise, esemelise ja territoriaalse kohtualluvuse alusel, näidates kohtumäärukses ära selle kohtu tuvastatud pädevuse õiguslikud alused. See kohtumäärus on esialgne.“

² **Artikkel 1071. Rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine.** Lõige 1: „Kohus, kelle poole on pöördutud, kontrollib omal algatusel, kas asi allub talle rahvusvahelise kohtualluvuse alusel, vastavalt riigisisestele kohtualluvuse eeskirjadele, ning kui ta tuvastab, et asi ei allu ei talle ega ühelegi muule Rumeenia kohtule, jätab ta hagi läbi vaatamata, sest see ei allu Rumeenia

rahvusvahelist, esemelist ja territoriaalset kohtualluvust esimesel kohtuistungil, kuhu on nõuetekohaselt kutsutud pooled, kellel on võimaldatud esitada oma nõuded, ning näitama kohtualluvuse õiguslikud alused ära ka kohtumääruses, on käesolevas menetluses asjakohane määruse (EL) nr 1215/2012⁴ [...] artikli 11 lõike 1 punkt b, milles on sätestatud, et „[k]indlustusandja vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi[:] kui tegemist on kindlustusvõtja, [lk 3] kindlustatu või soodustatud isiku esitatud hagiga, muus liikmesriigis hageja alalise elukoha kohtusse [...]“.

- 5 See õigusnorm on käsitletaval juhul kohaldatav, sest kindlustusandja (kostja) asukoht on Euroopa Liidu liikmesriigi (Austria) territooriumil ning kindlustuspoliisi soodustatud isikud (hagejad) on esitanud tema vastu hagi teises liikmesriigis (Rumeenia). Viidatud sätte kohaldatavus tuleneb ka lahendusest, mille Euroopa Kohus töötas välja kohtuasjas C-463/06 [FBTO Schadeverzekeringen], milles ta leidis määruse (EÜ) nr 44/2001⁵ sätete kohta, mis on võetud üle määrusesse (EL) nr 1215/2012, et „[n]õukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 11 lõikes 2 sisalduvat viidet määruse artikli 9 lõike 1 punktile b tuleb tõlgendada nii, et kannatanu võib nõude esitada vahetult kindlustusandja vastu kannatanu elukoha liikmesriigi kohtule, kui sellised vahetud nõuded on lubatud ja kui kindlustusandja asukoht on liikmesriigis“.
- 6 Tõlgendamisküsimus, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus peab lahendama, tuleneb sätte selle osa sõnastusest, milles on nähtud ette, et kui kindlustuslepingu soodustatud isik pöördub teise liikmesriigi kohtu poole, võib ta kindlustusandja vastu hagi esitada oma „alalise elukoha kohtusse“.
- 7 Selles küsimuses märgib kohus, et õigusnormid, milles on sätestatud rahvusvaheline kohtualluvus, ei eelda põhimõtteliselt, et tehtaks kindlaks ka riigisisene kohtualluvus (täpsemalt territoriaalne kohtualluvus). Nii on see

kohtutele, ilma et see piiraks artikli 1070 kohaldamist. Selle kohtu otsuse saab vaidlustada kõrgema astme kohtus.“

³ Seadus nr 134/2010, mis on uuesti avaldatud 10. aprilli 2015. aasta Monitorul Oficial [al României] (Rumeenia ametlik teataja) nr 247 hilisemate muudatuste ja täiendustega arvestavas redaktsioonis.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) [...].

⁵ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, mis on praeguseks tunnistatud kehtetuks.

tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codul de procedură civilă) artikli 1072 lõikega 1⁶ ja määruse (EL) nr 1215/2012 põhjendusega 4⁷.

- 8 Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab siiski, et eespool nimetatud eeskirjast on erandeid ning et asjakohane õigusteooria kõneleb selle kasuks. Näiteks on tsiviilkohtumenetluse seadustikus (Codul de procedură civilă) territoriaalne kohtualluvus reguleeritud rahvusvahelise eraõiguse [lk 4] eeskirja abil *forum necessitatis*'e juhul (vt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codul de procedură civilă) artikli 1070 lõige 1⁸, milles on sätestatud, et Rumeenia selle koha kohus, millega asjal on piisav seos, muutub pädevaks tegema asjas otsust selles käsitletaval konkreetsel juhtumil).
- 9 Märkimisväärses aspekt on aga see, et määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b esimest taanet on Euroopa Kohus tõlgendanud [...] nii, et selles ei ole sätestatud mitte üksnes rahvusvaheline kohtualluvus, vaid ka riigisisene (territoriaalne) kohtualluvus. Selles küsimuses leidis Euroopa Kohus kohtuasjas C-386/05 [Color Drack] tehtud kohtuotsuse punktis 30: „[m]is puudutab määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b esimest taanet, mis määrab kindlaks nii rahvusvahelise kui ka territoriaalse pädevuse, siis on selle sätte eesmärk ühtlustada eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta ja sellest tulenevalt vahetult määratleda pädev kohus, viitamata seejuures liikmesriikide siseriiklikule õigusele“. Euroopa Liidu Kohus leidis seega sõnaselgelt, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b esimene taane, millega samaväärne säte on määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b esimene taane, määrab kindlaks nii rahvusvahelise kui ka riigisisese (territoriaalse) kohtualluvuse.
- 10 Sellest järeldub, et isegi määruse (EL) nr 1215/2012 korral eksisteerivad kollisiooninormid, mille eesmärk on määrata kindlaks mitte üksnes rahvusvaheline kohtualluvus, vaid ka riigisisene (territoriaalne) kohtualluvus. Lähtudes niisugusest eeldusest tekivad eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlused, et on võimalik leida argumente, mis kinnitaksid tõlgendust, et selles õigusaktis on määratud kindlaks [nii] rahvusvaheline kohtualluvus kui ka riigisisene (territoriaalne) kohtualluvus, kui ka argumente, mis kõnelevad

⁶ **Artikkel 1072. Riigisisene kohtualluvus.** Lõige 1: „Kui asi allub käesoleva raamatu alusel Rumeenia kohtutele, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva seadustiku ja asjakohasel juhul eriseaduste alusel.“

⁷ Selles on märgitud: „Teatavad erinevused kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist käsitlevates siseriiklikes eeskirjades takistavad siseturu häireteta toimimist. Olulised on sätted, millega ühtlustatakse kollisiooninormid kohtualluvuse kohta tsiviil- ja kaubandusasjades ning tagatakse, et liikmesriigis tehtud kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne.“

⁸ **Artikkel 1070. Forum necessitatis.** Lõige 1: „Rumeenia selle koha kohus, millega asjal on piisav seos, muutub pädevaks tegema asjas otsust vaatamata sellele, et seadus ei näe ette, et asi allub Rumeenia kohtutele, kui tõendatakse, et ei ole võimalik esitada nõuet välisriigis või et ei saa mõistlikult nõuda, et see esitataks välisriigis.“

vastupidise seisukoha kasuks, mille kohaselt käsitleb viidatud õigusnorm ainult rahvusvahelist kohtualluvust.

- 11 Argumendid, mis kinnitavad seisukohta, et määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punktis b on määratud kindlaks nii rahvusvaheline kohtualluvus kui ka riigisisene (territoriaalne) kohtualluvus, on – vähemalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates – järgmised:
- 12 a) esiteks viib sellisele seisukohale grammatiline tõlgendamine, sest selle õigusnormi alusel allub asi „hageja alalise elukoha“ kohtule; on vaja rõhutada, et inglisi-, prantsus- ja itaaliakeelsel versioonil ja teistel keeleversioonidel on sama sisu. Seepärast tuleb märkida, et silmas peetakse elukoha *kohta*, mitte elukoha *riiki*; [lk 5];
- 13 b) lisaks annab süstemaatiline tõlgendus koos grammatilise tõlgendusega samasuguse juhise; tuleb täheldada, et määruse artikli 11 lõike 1 tekst käsitleb kolme eraldi juhtumit, kuid kui punktis a on mainitud selle riigi kohtuid, kus on kindlustusandja asukoht, siis punktis b on nähtud ette, et asi allub hageja alalise elukoha kohtule; niisugust sõnastuslikku erinevust võib selgitada asjaoluga, et selle viimase õigusnormi eesmärk on määrata kindlaks ka territoriaalne kohtualluvus; selle argumendi raames võib viidata ka määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b esimesele taandele, mida – nagu eespool märgitud – on Euroopa Kohus tõlgendanud nii, et see käsitleb ka territoriaalset kohtualluvust, ning mille tekst sisaldab ka sama sõna *koht*;
- 14 c) lisaks peaksid kohtualluvuse eeskirjad määruse (EL) nr 1215/2012 põhjenduse 15 kohaselt olema hästi prognoositavad; niisuguse eesmärgi saab saavutada aga tõlgendusega, mille kohaselt peetakse silmas ka riigisisest (territoriaalset) kohtualluvust;
- 15 d) ka ei mõjuta analüüsitava sätte kohaldamine eespool näidatud viisil Euroopa Liidu liikmesriikide tavaliselt oma riigisisese kohtualluvuse kindlaksmääramisel. Seega vastupidi näiteks määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 24 punkti 1 juhtumile, mille kohta on Euroopa Liidu Kohtul olnud võimalus võtta seisukoht, et selles artiklis on kindlaks määratud ainult rahvusvaheline kohtualluvus (vt selle kohta otsus kohtuasjas C-420/07 [Apostolides]), tuleb siinkohal rõhutada, et liikmesriikide tavad lahknevad seoses kohtualluvusega nõuete korral, mille esemeks on reaalõigused; kuigi Rumeenia varasemates õigusaktides olid teistsugused õigusnormid, kui nüüd on kehtestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 117⁹ [...], ei tõstata käsitletav olukord

⁹ **Artikkel 117. Reaalõigusi puudutavad nõuded.** Lõige 1: „Nõuded, mis käsitlevad reaalõigusi, esitatakse ainult sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kinnisasi asub.

Lõige 2: „Kui kinnisasi asub mitme kohtu tööpiirkonnas, esitatakse nõue kostja asu- või elukohajärgsele kohtule, kui see on ühes nendest tööpiirkondadest, ning vastasel korral ühele nende tööpiirkondade kohtutest, kus asub kinnisasi.

[...]“

delikaatseid küsimusi ning igal juhul on selle suhtes kohaldatav selle määruse artikkel 62.

- 16 Argumentide kohta, mis võivad kinnitada vastupidist seisukohta, et ette on nähtud ainult rahvusvaheline kohtualluvus, võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates märkida järgmist:
- 17 a) eelnevates argumentides ei ole võetud arvesse, et reegliski on endiselt määrata rahvusvahelise eraõiguse normide alusel kindlaks ainult rahvusvaheline kohtualluvus ning et erandid peavad olema sõnaselgelt sätestatud; lisaks peavad need erandid õiguskindluse põhimõttest lähtudes [lk 6] olema ka ette nähtud selgetes ja täpsetes õigusnormides, mis võimaldavad jõuda soovitud järeldusele ilma ülemäärase tõlgendamispingutusega;
- 18 b) teleoloogiline tõlgendus võib kinnitada ideed, et kuna määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punkti b eesmärk on näha ette kohtualluvus, mis on kindlustuslepingu soodustatud isikule soodsam, siis ei tohiks selle sätte kohaldamine viia järelduseni, et hagejad ei saa pöörduda oma elukohariigi teise kohtusse, kui see võib neile kasulik olla. Niisugune tõlgendus võib võtta määruse sätetelt sisu (sama on leidnud Tribunalul Gorj (Gorj esimese astme kohus)). Näiteks võib hagejatele käesolevas kohtuasjas olla kasulik pöörduda Bukaresti kohtu, mitte oma elukohajärgse kohtu poole, sest nad võivad oletada, et mittevaraline kahju, mida tunnustavad Bukaresti kohtud, on suurem, kui tunnustavad riigi teised kohtud; niisugune oletus võib põhineda asjaolul, et Bukaresti elanike tulud on palju suuremad kui mujal Rumeenias – nagu on muide ka kulud –, mis viib mõistlikult mõttele, et Bukaresti kohtunikud nagu ka kõik selle linna ülejäänud elanikud tajuvad raha väärtust teisiti kui riigi muud kohtunikud selles mõttes, et tajutav raha väärtus on väiksem, mis võib teoreetiliselt viia selleni, et mittevaralise kahju eest määratakse hüvitis, mille nimiväärtus on suurem. See näide on siiski ainult intuitiivse tunnetusprotsessi tagajärg.

I.iii) Kas täidetud on tingimused, et esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimus, mis käsitleb määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punkti b tõlgendamist?

- 19 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 kohaselt on Euroopa Liidu Kohus pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad liidu institutsioonide aktide tõlgendamist, kui seda taotleb liikmesriigi kohus, kes peab otsust selles küsimuses oma otsuse tegemisel vajalikuks.
- 20 Käsitletaval juhul on tarvis tõlgendada liidu õigusnormi; ametlik tõlgendus on vajalik, sest siinsel liikmesriigi kohtul on kahtlusi kohtualluvusnormi osas, mis on sätestatud määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punktis b, ning selgitust tõlgendamisküsimuses on tarvis, et kontrollida, kas asi allub sellele liikmesriigi kohtule. [lk 7]

21 Lisaks teenib see, kui Euroopa Kohus teeb otsuse, ka eesmäärke, mis on laiemad, kuid ka pragmaatilised: levitada laiemalt teadmist, et analüüsitav määrus võib määrata kindlaks ka riigisisese (territoriaalse) kohtualluvuse, mitte ainult rahvusvahelise kohtualluvuse (kuivõrd Euroopa Kohus ei ole kunagi võtnud niisugust seisukohta oma ühegi otsuse resolutsioonis, ei ole tema seisukoht selles küsimuses eriti hästi teada); hoida ära vastuoluline kohtupraktika selles küsimuses.

22 [...]

[...]

23 [...]

24 [...]

[...]

ESITATUD PÕHJENDUSTEST LÄHTUDES

SEADUSE NIMEL

MÄÄRAB:

esitada Euroopa Liidu Kohtule järgmine eelotsuse küsimus: **[lk 8]**

Kas määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et see käsitleb ainult [Euroopa Liidu] liikmesriikide rahvusvahelist kohtualluvust, või nii, et selles on kindlaks määratud ka kindlustuslepingu soodustatud isiku elukohajärgse kohtu riigisisene (territoriaalne) kohtualluvus?

[...] [riigisisese menetlusnormid]